

PCBS De Schalm

Zorgplan PCOAZ

Zwijndrecht

Alblasserdam

07-01-2011

Inhoud:

1. Handelingsgericht werken	blz. 3
2. Groepsoverzicht	blz. 5
3. Groepsplan	blz. 5
4. Groepsbespreking	blz.6
5. Leerlingbespreking	blz. 7
6. individueel handelingsplan	blz. 7
7. zorg team / zorg advies team	blz. 9
8. handelingsgerichte diagnostiek	blz. 10
9. permanente commissie leerlingenzorg / speciaal basisonderwijs	blz. 10
10. commissie van indicatiestelling / speciaal onderwijs / rugzak	blz. 11
11. stroomschema 1-zorgroute	blz. 12
12.. lijst met gebruikte afkortingen	blz. 13

1. Handelingsgericht werken (HGW)

Binnen het PCOAZ is een bewuste keuze gemaakt voor HGW.

HGW beoogt de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding voor alle leerlingen te verbeteren.

HGW is een planmatige en cyclische werkwijze waarbij onderwijsprofessionals (leerkracht, intern begeleider en leidinggevende) de zeven uitgangspunten van HGW toepassen in de dagelijkse onderwijspraktijk.

HGW dient als kader bij beslissingen over wat de school bepaalde leerlingen (en hun ouders) al dan niet kan bieden: wat vindt de school wenselijk, wat is voor de school haalbaar en wat heeft de school nodig om passend onderwijs te kunnen bieden?

De zeven uitgangspunten van HGW

1. De onderwijsbehoeften van kinderen staan centraal.

Wat heeft een leerling nodig om een bepaald doel te behalen?

2. Het gaat om afstemming en wisselwerking.

Leerlingen verschillen, maar groepen, leerkrachten, scholen en ouders verschillen ook.

3. De leerkracht doet ertoe.

Verander je de leerkracht, dan verander je het kind... en omgekeerd.

4. Positieve aspecten zijn van groot belang.

Aandacht voor positieve aspecten beschermt ons tegen een te negatief beeld van een kind, groep, ouders of van onszelf als leerkracht of team.

5. We werken constructief samen.

Een van de bepalende kenmerken van een effectieve ouderbetrokkenheid blijkt een goede communicatie te zijn.

6. Ons handelen is doelgericht

Zonder doelen geen richting, geen effectieve feedback en geen mogelijkheid om je werk te evalueren.

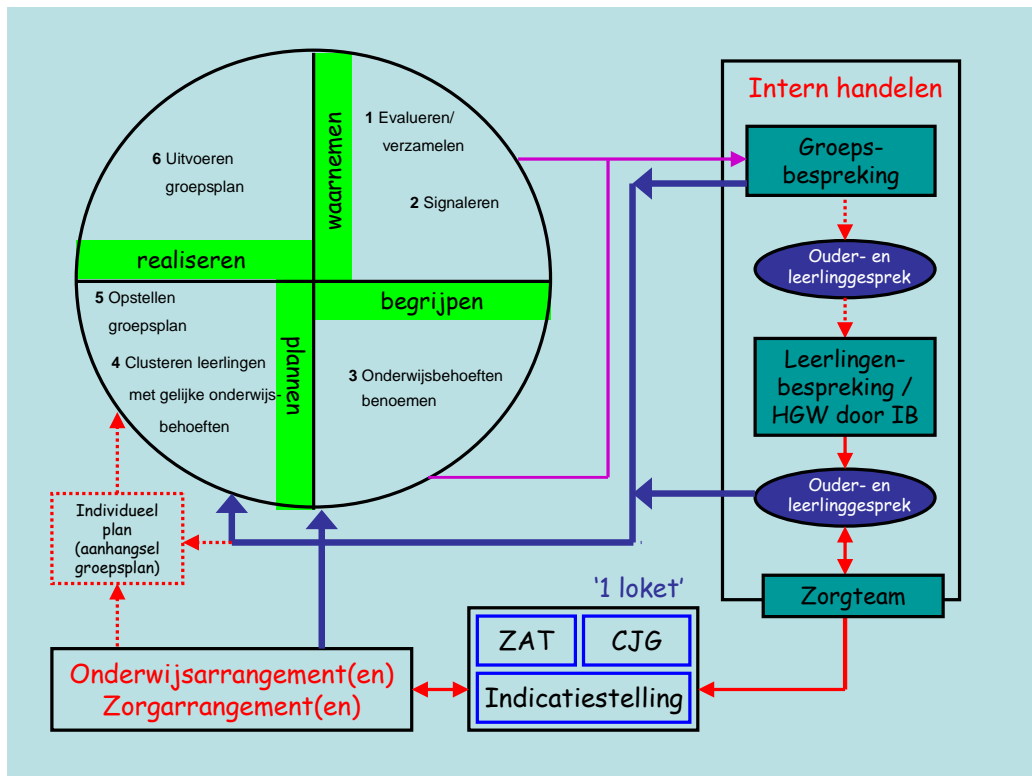
7. De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant.

Op school zeggen we wat we doen en we doen wat we zeggen.

HGW en de 1- zorgroute

HGW is systematisch werken volgens de zeven hierboven genoemde uitgangspunten, waarbij we samenhang aanbrengen tussen mensen, processen en resultaten.

De 1- zorgroute concretiseert de uitgangspunten van HGW en maakt duidelijk wie wat doet, wanneer, hoe en waarom.

De HGW-cyclus op groepsniveau kent vier fasen met in totaal zes stappen.

Fase 1: Waarnemen/ signaleren

Stap 1: Verzamelen van leerlingen gegevens in een groepsoverzicht.

Stap 2: Signaleren van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben.

Fase 2: Begrijpen/ analyseren

Stap 3: benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Fase 3: Plannen

Stap 4: Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften.

Stap 5: Opstellen van het groepsplan

Fase 4: Realiseren

Stap 6: Uitvoeren van het groepsplan

De stappen 1, 2 en 3 staan in het groepsoverzicht. De stappen 4 en 5 worden verwerkt in het groepsplan. Daarin staat het basisaanbod voor de hele groep en het specifieke onderwijsaanbod voor enkele subgroepjes.

2. Het groepsoverzicht

In fase 1 (Waarnemen en signaleren) en fase 2 (begrijpen/ analyseren) van de HGW- cyclus worden de verzamelde gegevens vastgelegd in het groepsoverzicht.

Gegevens kunnen op vijf verschillende manieren worden verzameld: analyseren van toetsen, observeren van leerlingen, praten met leerlingen en ouders en via de overdracht van de vorige leerkracht.

Op teamniveau zijn afspraken gemaakt over de informatie die wordt verzameld en waarom dat zo gebeuren moet.

Wanneer de toetsgegevens, de positieve en de stimulerende factoren per leerling zijn ingevuld kunnen de leerlingen die extra begeleiding nodig hebben worden gesignaleerd.

Vervolgens worden de algemene onderwijsbehoeften (matchen) van de leerling benoemd.

Hierbij verplaatsen we ons in het kind: “Wat vraagt dit kind van ons?”

Bij het beantwoorden van deze vraag richten we ons op verschillende aspecten te weten de instructie, de opdrachten, de leeromgeving, feedback, de groepsgenoten, de leerkracht en de ouders die de leerling nodig heeft.

In de volgende fasen van de HGW- cyclus wordt gewerkt met het groepsplan van waaruit de resultaten na evaluatie terug te lezen zullen zijn in het groepsoverzicht. De kolommen specifiek onderwijsbehoeften (stretchen) worden hiervoor gebruikt.

3. Het groepsplan

Na het in kaart brengen (vastgelegd in het groepsoverzicht) van de onderwijsbehoeften van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben, clusteren we leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften. Nadat de leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften geclusterd zijn, beschrijven we het onderwijsaanbod voor de komende periode. We doen dit voor de hele groep, de sub groepjes en eventueel voor enkele individuele leerlingen. We beschrijven het aanbod voor minimaal 3 subgroepen, namelijk een middengroep, zorggroep en plusgroep.

Een groepsplan beschrijft de didactische en pedagogische doelen voor de komende periode en wat de leerlingen daarvoor nodig hebben. Het groepsplan bevat informatie over de inhoud van het aanbod en de methodiek of aanpak voor de komende periode.

Een groepsplan bevat twee delen:

1. Ontwikkelings- of vakgebieden

Het gaat hier om de basisvaardigheden technisch en begrijpend lezen, taal en rekenen. Voor de onderbouw om beginnende geletterdheid en gecijferdheid

2. Werkhouding en sociaal- emotioneel functioneren.

We geven aan wat de groep en enkele subgroepjes nodig hebben als het gaat om hun werkhouding en sociaal-emotioneel functioneren. Het gaat hierbij om leerstijl, behoefte aan relatie, competentie of autonomie en om interesse.

Aan het eind van een periode evalueren we of de gestelde doelen behaald zijn.

Het groepsplan is, samen met het groepsoverzicht, het werkdocument van waaruit de week- en dag planning gemaakt wordt.

4. De groepsbespreking

Groepsbesprekingen zijn in de jaarplanning opgenomen en nemen een centrale plaats in binnen het HGW.

1. Met het bijwerken van het groepsoverzicht en het evalueren rond je een cyclus af maar je begint weer aan een nieuwe cyclus waarin je een nieuw groepsplan opstelt.
2. Je bespreekt samen de voortgang.
3. Je bespreekt samen voor welke leerlingen een leerling-bespreking of zorgteam nodig is.

Voorbereiding

Een grondige voorbereiding is noodzakelijk. De leerkracht moet zich op de volgende punten goed voorbereiden.

- evalueer je groepsplan en werk het groepsoverzicht bij.
- Kijk naar opbrengsten en evalueer deze. Welke doelen zijn bereikt en waardoor (stimulerend) en welke zijn niet gehaald en waardoor (belemmerend).
- Kijk vooruit, welke kinderen gaan extra begeleiding nodig hebben.
- Stel doelen en onderwijsbehoeften bij.
- cluster leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften en beschrijf de aanpak voor het nieuwe groepsplan.
- Zet je besprekpunten en vragen op een rij voor de groepsbespreking.

Voor de groepsbespreking mailt de leerkracht het concept groepsoverzicht en –plan. Ook de vragen en besprekpunten moeten in deze mail aangegeven worden. Met deze gegevens kan de IB zich goed voorbereiden. De bespreking zelf duurt 1 tot 1 1/2 uur.

Uitvoering

De IB leidt de bespreking. De reflectie van het eigen handelen van de leerkracht in relatie tot het groepsplan staat centraal. Het doel is dat de leerkracht gemotiveerd en in staat is om het groepsplan uit te voeren. Naast de besprekpunten door de leerkracht aangegeven komen er ook een aantal vaste punten aan de orde, te weten:

- Besprekpunten en vragen van de leerkracht en de IB.
- Evaluatie vorig groepsplan.
- Aandachtspunten hele groep.
- Inzoomen op bepaalde leerlingen.

- Realiseren van het groepsplan.
- Motivatie, zelfvertrouwen en competentie.
- Groepsbezoek.
- Aanmelding van een of meer leerlingen voor een leerling-bespreking of zorgteam.

Deze punten staan beschreven op bladz. 96 van het boek handelingsgericht werken.

De leerkracht stelt zich open op tijdens de bespreking en is eigenaar van het handelingsplan. Zij stelt vragen en bespreekt haar ideeën en mogelijkheden. De IB coacht de leerkracht, vraagt door en vult de leerkracht aan door hardop mee te denken en adviezen te geven. De leerkracht en IB werken constructief samen aan een **gezamenlijk doel**: realiseren van effectief adaptief onderwijs en doeltreffende begeleiding voor alle leerlingen in deze groep.

Aan het eind van de bespreking noteert de leerkracht de notities en afspraken voor zichzelf in een kernachtige samenvatting. De IB verwerkt deze digitaal in een kort verslag.

5. De Leerlingbespreking

Een leerlingbespreking heeft de volgende kernpunten: het is een gepland moment tussen de leerkracht en de IB eventueel met andere deskundigen. Het is gericht op een individuele leerling, met als doel het beantwoorden van de hulpvraag van de leerkracht en er wordt een verslag van gemaakt. Het succes van de leerlingbespreking wordt mede bepaald door de mate waarin het de leerkracht lukt om te reflecteren op haar persoonlijke opvattingen over de leerling in kwestie en het effect van haar handelen op die leerling.

De voorbereiding van de bespreking behelst het invullen van een aanmeldingsformulier. Hierbij geldt voor de leerkracht; wees open over je wensen, verwachtingen en bedoelingen. De IB vult vooraf het groeidocument alvast zoveel mogelijk in. Dit ingevulde document is tevens het verslag na de bespreking.

De leerlingbespreking verloopt via zes stappen.

Stap 1: Wat gaat goed en wat gaat moeilijk?

Stap 2: Inzicht: hoe zou het kunnen dat de situatie nu zo is?

Stap 3: Weten we al genoeg om de vragen te beantwoorden?

Stap 4: Uitzicht: wat betekent de analyse voor de aanpak?

Stap 5: Wat zijn de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht?

Stap 6: Afspraken en planning.

Een uitwerking van deze zes stappen is terug te lezen op pagina 116 t/m 173 van het boek: Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam, N. Pameijer, T. van Beukering en S. de Lange.

6. Het individueel handelingsplan (IHP).

Als de onderwijsbehoeften van een leerling niet binnen het groeps- of subgroepsplan te realiseren zijn, kan men besluiten een IHP op te stellen.

De leerkracht en IB maken samen het IHP met het Groeidocument (deel A) als leidraad. Een IHP kan dezelfde periode als de (sub)groepsplannen bestrijken en wordt geëvalueerd in de groepsbespreking, de leerlingbespreking of een aparte evaluatiebespreking. Een IHP wordt zo vroeg mogelijk ingezet, zodat de leerachterstand zo snel mogelijk is weggewerkt. Op deze manier heeft het plan een preventieve werking.

De kernpunten van een IHP:

- de onderwijsbehoeften van de leerling staan centraal.
- het handelingsplan is systematisch opgezet en transparant voor de betrokkenen.
- Het handelingsplan is doelgericht: lange en korte termijndoelen.
- Er is afstemming met de leerling, de school en het gezin.
- Het wordt opgesteld in nauwe samenwerking tussen leerkracht, IB, ouders, de leerling en andere deskundigen.

Een IHP bevat de volgende 7 rubrieken:

1. beginsituatie
2. doelen
3. termijn
4. inhoud
5. betrokkenen
6. organisatie
7. evaluatie

Alle informatie over het kind (de verschillende aandachtsgebieden), de aanpak van de leraar (pedagogisch, didactisch, klassenmanagement), de ouders als opvoeders, wordt door de IB samengevat. Deze samenvatting beschrijft als het ware de **beginsituatie** en geeft daarmee mogelijke doelen voor het IHP.

Een **doel** beschrijft het gewenste gedrag van een leerling en gaat een stap verder dan het huidige gedrag.

Doelen worden SMARTI geformuleerd:

- Specifiek
- Meetbaar
- Acceptabel
- Realistisch
- Tijdgebonden
- Inspirerend

In een IHP wordt de **termijn** aangegeven waarbinnen we verwachten dat het doel kan worden bereikt.

In principe is een IHP een kortdurende intensieve aanpak, gericht op het herstellen van de aansluiting bij de groep. Een langdurende IHP belemmert de aansluiting bij de groep.

Bij specifieke problemen (bijvoorbeeld dyslexie) zal een kort IHP niet altijd realistisch zijn.

Bij de **inhoud** staat beschreven wat het kind en de leerkracht nodig hebben om de gestelde doelen te bereiken. De inhoud van het IHP sluit aan bij de aanpak in de (sub)groep, het onderwijskundige en pedagogische beleid van de school, de gehanteerde methoden, de competenties van de leerkracht en de beschikbare ondersteuning in mensen en materialen.

De verantwoordelijkheden en taken van alle **betrokkenen** worden duidelijk beschreven. Er is regelmatig overleg om de verschillende aanpakken op elkaar af te stemmen.

In de rubriek **organisatie** staat duidelijk vermeld wie werkt aan welke doelen, hoe vaak, waar, wanneer en voor hoe lang.

De manier van **evalueren** (wat, wie en hoe) en de criteria, gerelateerd aan de beginsituatie en de doelen, staan beschreven in de laatste rubriek.

Wanneer het doel is bereikt, kan de leerling weer aansluiten bij een subgroep uit het groepsplan.

Wanneer het doel niet is bereikt, kan er gekozen worden voor een nieuw bijgesteld IHP of externe stappen.

7. Zorgteam (ZT)

De school heeft een multidisciplinair team ter beschikking wat meerdere keren per jaar vergadert (vergaderingen zijn evenredig verdeeld over het schooljaar). In het basisteam van het ZT zijn vertegenwoordigd: een orthopedagoog, een schoolmaatschappelijk werker, een jeugdarts of jeugdverpleegkundige, de IB-er, op afroep de betreffende leerkracht van de leerling. Eventueel kunnen andere externe deskundigen geconsulteerd en gevraagd worden aanwezig te zijn bij de bespreking, gedacht kan worden aan: een logopedist, de leerplichtambtenaar, een AB-er een medewerker van bureau Jeugdzorg. De directeur van de school is formeel lid van het ZT, maar wordt in de praktijk vertegenwoordigd door de IB-er.

Leerlingen kunnen besproken worden in het ZT als de school een hulpvraag heeft m.b.t. de onderwijsbehoefte van de leerling, er is handelingsverlegenheid. In de zorg-1 route komt bespreking in het ZT nadat de leerling bij de groeps- en leerlingbespreking is besproken en er hulp is geboden d.m.v. het groeps- en individueel handelingsplan. Indien dit geen of onvoldoende resultaat oplevert wordt de leerling ingebracht als casus in het ZT. De school formuleert samen met de ouders een hulpvraag voor het ZT. De school levert stukken aan voor de externen in het ZT, hieruit blijkt wat er al is gedaan om het probleem aan te pakken.

De teamleden van het ZT zoeken naar oplossingen/verklaringen en geven een gezamenlijk handelingsgericht advies aan de leerkracht / ouders. HGD kan ingezet worden om het probleem helder te krijgen.

Een leerling wordt zolang besproken in het ZT tot er een passend antwoord is gevonden op de hulpvraag, daarna wordt de leerling nog enige tijd gevolgd om de effecten van de interventie te monitoren. Indien de interventie een positief effect heeft over langere tijd wordt de casus afgesloten.

Vanuit het ZT vindt, indien noodzakelijk, doorverwijzing plaats naar de lichtere zorg- onderwijsarrangementen, te denken valt aan: SBO-voorziening (via het traject PCL), PAB vanuit het SBO, dyslexiebehandeling, SOVA-training e.d.

Indien het ZT besluit dat overdragen van de casus naar het **Zorg Advies Team (ZAT)** noodzakelijk is, wordt dit door de IB-er met toestemming van ouders overgedragen.

Ouders worden in een vroeg stadium betrokken, zij geven toestemming voor bespreking in het ZT. Ouders kunnen, indien het ZT dit noodzakelijk vindt, uitgenodigd worden voor deelname aan het overleg.

Van de besprekingen wordt een verslag gemaakt, dit wordt bewaard in het dossier van de leerling. Het dossier wordt beheerd door de IB-er en beschermd/ afgeschermd in het kader van

de wet op de privacy. De externe disciplines beheren elk hun eigen dossier met de daaraan gekoppelde verplichtingen vanuit hun eigen organisatie.

8. HandelingsGerichte Diagnostiek (HGD)

HGD is noodzakelijk indien leerkracht en IB een vraag hebben m.b.t. onderkennende verklaring of advisering.

HGD wordt verricht door een externe deskundige met diagnostische bevoegdheden zoals een psycholoog of orthopedagoog, een schoolarts of SMW-er.

Het doel van HGD is meer informatie inwinnen om het kindprobleem helder te krijgen. HGD kan nodig zijn t.b.v. een aanvraag voor de PCL of clusteronderwijs.

Ouders en school nemen samen de beslissing voor HGD, de regie blijft bij de IB-er. HGD wordt ingezet als de school na eigen inzet de onderwijsbehoefte van de leerling niet zelf kan benoemen, er is handelingsverlegenheid. Problemen kunnen liggen op cognitief of sociaal/emotioneel gebied.

Na diagnostisch onderzoek door de externe deskundige(n) wordt de uitkomst besproken met ouders, leerkracht en IB. De externe(n) deskundige(n) geven in hun rapportage aanbevelingen. IB ondersteunt de leerkracht bij de vertaling naar onderwijsbehoeften of ondersteunt (ouders en leerkrachten) bij de aanvraag voor PCL of clusteronderwijs.

9. Permanente Commissie Leerlingzorg (PCL)

Voor een verwijzing van een leerling naar het SBO dient de leerling aangemeld te worden bij de PCL van het Samenwerkingsverband. Aanmelding voor bespreking in de PCL is noodzakelijk als de school, ondanks intensieve begeleiding op maat, niet in staat is om een leerling die zorg te bieden die het nodig heeft. De onderwijsbehoeften overstijgen het kunnen van de school.

Bij aanmelding van een leerling voor bespreking in de PCL worden ouders in een vroeg stadium betrokken. Ouders geven toestemming voor aanmelding en bespreking en indien een positieve beschikking wordt afgegeven voor plaatsing op het SBO.

Procedure:

Ouders en school vullen hiervoor specifieke formulieren in. De school levert een OKR aan waarin duidelijk beschreven staat welke hulp er aan de leerling is geboden (individuele handelingsplannen en/of groepshandelingsplannen) en welke onderwijsbehoeften deze leerling heeft. Formulieren van leerling-besprekingen worden bijgevoegd. De school moet aantonen dat er handelingsverlegenheid is.

Indien aanwezig wordt het verslag van HGD door de externe(n) bijgevoegd en ook verslagen van bespreking in het ZT.

IB en leerkracht zijn verantwoordelijk voor het invullen van de benodigde stukken. Ouders krijgen een kopie van de stukken voordat deze naar de PCL gaan. Ouders kunnen indien zij dit wensen zelf aanvullende informatie toevoegen.

Speciaal Onderwijs of rugzak

Voor een verwijzing Speciaal Onderwijs is er de Commissie voor Indicatiestelling (CVI) behorend bij het cluster waar het kind voor in aanmerking komt.

Er zijn 4 clusters:

cluster 1 (blinde of zeer slechtziende kinderen)

cluster 2 (dove of zeer slechthorende horende kinderen en kinderen met ernstige spraaktaalproblemen)

cluster 3 (lichamelijk gehandicapte kinderen, langdurig of chronisch zieke kinderen, kinderen die zeer moeilijk lerend zijn)

cluster 4 (kinderen met ernstige gedragsproblemen).

Om kinderen aan te melden voor een school voor SO of voor de aanvraag van de rugzak dient een OKR ingevuld te worden. Dit kan men downloaden bij het betreffende cluster, hier staan ook de voorwaarden beschreven waaraan het OKR moet voldoen.

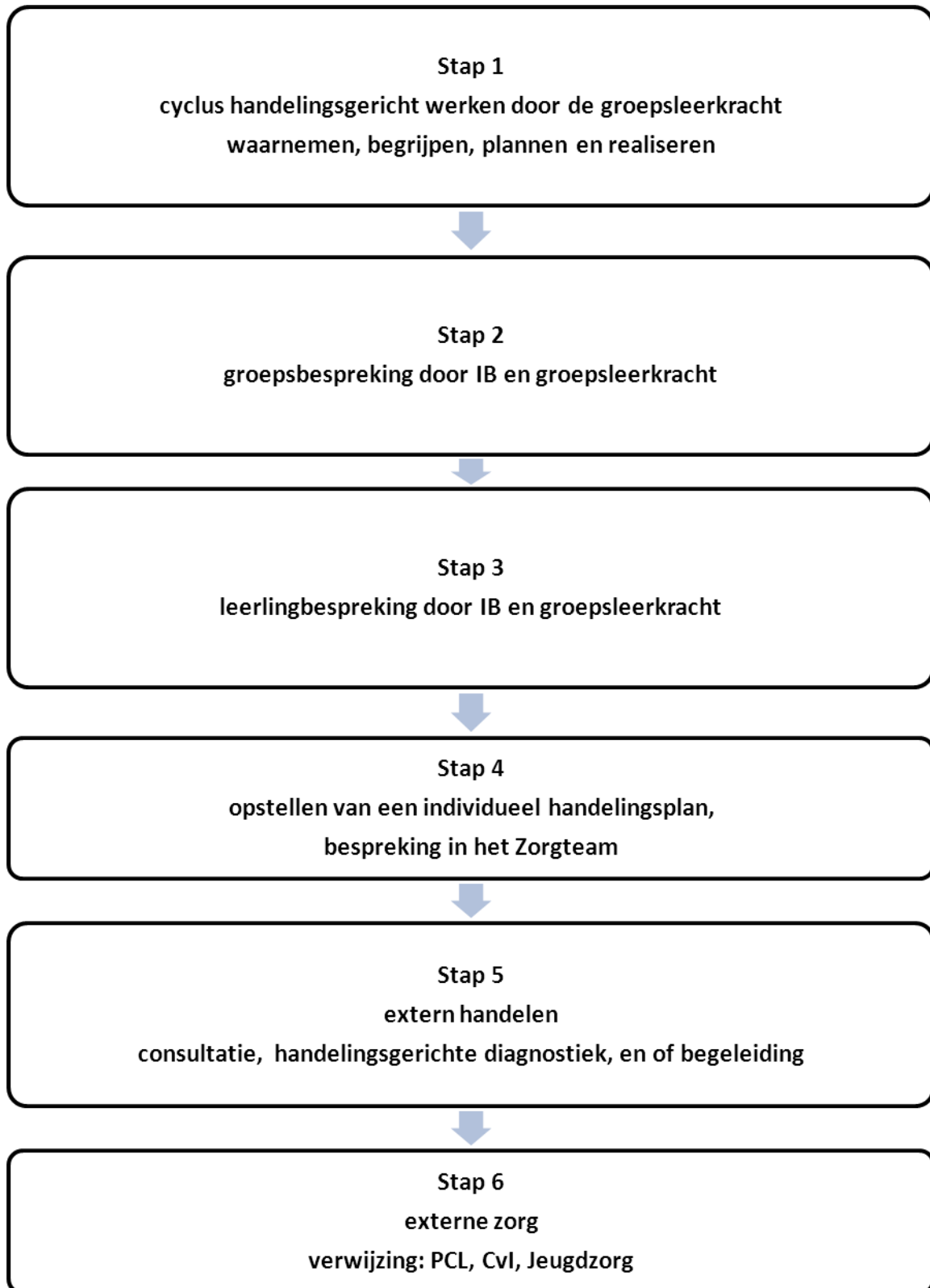
Evenals bij aanmelding SBO dient de handelingsverlegenheid van de school terdege te worden aangetoond, nadat de school zelf alle inspanningen geleverd heeft die binnen het kunnen van de school vallen.

Ouders dienen in een vroeg stadium betrokken te worden bij de aanvraag voor de CVI. In principe vragen ouders bij de CVI toestemming aan voor de rugzak of plaatsing op het SO voor hun kind. In de praktijk zullen de leerkracht en IB-er nauw betrokken zijn bij de aanvraag en het completeren van de stukken. In de meeste gevallen is HGD noodzakelijk voordat tot een aanvraag overgegaan kan worden. Verder dienen handelingsplannen en leerling-besprekingen toegevoegd te worden. Ouders krijgen een kopie van de stukken voordat deze naar de CVI gaan. Ouders kunnen indien zij dit wensen zelf aanvullende informatie toevoegen. Ouders dienen aan te geven of zij kiezen voor plaatsing op het SO of voor de rugzak op de eigen basisschool. De IB-er en de leerkracht adviseren ouders wat het beste is, eventueel ondersteund door externe(n) die HGD uitgevoerd hebben.

Betrokkenheid van het samenwerkingsverband bij het probleem van de leerling dient te worden aangetoond, dit kan in de meeste gevallen door bespreking in het Zorgteam van de school of door betrokkenheid van de PCL.

Bovenstaande procedure zal veranderen onder de wet Passend Onderwijs. Er zal dan sprake zijn van integrale indicatiestelling en een passend onderwijs- en zorgarrangement. Totdat de wet Passend Onderwijs in werking treedt wordt bovenstaande procedure gevolgd.

Stroomschema 1-zorg route

11. Gebruikte afkortingen:

AB	Ambulant Begeleider
CVI	Commissie Voor Indicatiestelling
HGD	Handelingsgerichte Diagnostiek
HGW	Handelingsgericht Werken
IB	Intern Begeleider
IHP	Individueel Handelingsplan
OKR	Onderwijskundig Rapport
PCL	Permanente Commissie Leerlingenzorg
PCOAZ	Protestants-Christelijk Onderwijs Alblasserdam-Zwijndrecht
SBO	Speciaal Basisonderwijs
SO	Speciaal Onderwijs
SOVA	Sociale Vaardigheden
ZAT	Zorg- en Adviesteam
ZT	Zorgteam